

Anmäldes och bordlades Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 9, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelset;

N:o 10, i anledning af väckta motioner om ändring i lagens stadganden rörande skyldigheten att bygga kyrka, prestgård och tiondelada;

N:o 11, i anledning af väckt förslag rörande ändring i Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet den 21 December 1857; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1, i anledning af en utaf Friherre von Essen väckt motion, N:o 21, angående delning af Stockholms län.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Lördagen den 19 Februari 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 17 och protokollet för den 9 dennes.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Bredberg anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren öfverlemnna åtskilliga Kongl. Propositioner, framträdde Herr Statsrådet och aflemnade till Herr Grefven och Talmannen nedannämnda Kongl. Propositioner:

i fråga om anläggning af en jernvägsstation vid Arlöf mellan Malmö och Åkarps stationer å södra stambanan;

i fråga

i fråga om fortsatt utgifvande af teknisk ekonomisk beskrifning öfver Statens jernvägar;

angående anslag till slöjdskolan i Stockholm;

i fråga om kronohemmans samt åskilliga andra kronolägenheters upplåtande under skattemannarätt utan särskild köpeskillings erläggande;

angående upplåtelse under eganderätt af en till marknads- och kyrkostuguplats anslagen mark inom Lycksele socken af Westerbotens län; samt

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse angående verkställd undersökning om orsakerna till de från en del skjutslag utgående höga bidrag till entreprenadskjuts m. m.

Härefter blefvo samtliga dessa Kongl. Propositioner och den Kongl. Skrifvelsen föredragna och bordlagda.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrettningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Adlersparre	med 74 röster,
Friherre Beck-Friis	” 74 ”
Herr Berg	” 74 ”
” Bergstedt	” 74 ”
” Brummer	” 74 ”
” Casparsson	” 74 ”
” Croneborg, Wilhelm,	” 74 ”
” Dickson, Axel,	” 74 ”
Friherre von Essen	” 74 ”
Herr Falk	” 74 ”
” Geijer, J. O.,	” 74 ”
Friherre Gyllenkrook	” 74 ”
Herr Hederstjerna	” 74 ”
” von Hofsten	” 74 ”
” Kuylenstjerna	” 74 ”
” Lilliehöök	” 74 ”
Grefve Mörner, J. O.,	” 74 ”
Herr Odelberg	” 74 ”
Friherre von Otter	” 74 ”
Herr Petre	” 74 ”
” Reuterswärd	” 74 ”
Friherre Silfverschiöld	” 74 ”
” Sprengtporten	” 74 ”
Herr Stålhammar	” 74 ”

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, hvilka skola utse Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Haggström	med 55 röster,
” Meijer, B.,	” 55 ”
” von Stockenström	” 55 ”
Friherre Koskull	” 55 ”
Herr Peyron, Adolf,	” 55 ”
” Sahlin	” 55 ”

Föredrogos ånyo och biföllos Lag-Utskottets den 12 och 17 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 7, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande stadganden i fråga om skyldighet att bygga och underhålla vägar och broar samt färjor; och

N:o 8, i anledning af väckt förslag om ändring i 6 Kap. 3 § Byggnings-balken, rörande dikning grannar emellan.

Vid ånyo skedd föredragning af Stats-Utskottets den 16 och 17 dennes bordlagda Utlåtande N:o 7, angående beräkningen af Statsverkets inkomster, blefvo Utskottets samtliga hemställanden och förslag till beräkningar af Kammaren bifallna och godkända; och lades Utskottets i slutet af Utlåtandet afgifva yttrande rörande de extra ordinarie inkomsterna m. m. till handlingarne.

Föredrogos ånyo och biföllos Stats-Utskottets den 16 och 17 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående försäljning af Kronans egendom i Tanger;

N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående disponerandet af de åt f. d. Bergsskolan i Falun upplåtna gårdar m. m.;

N:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående försäljning af indragna kronoinspektorsbostället i Avesta;

N:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om upplåtelse till Göteborgs och Bohus läns landsting af en tomtplats å Bohus fästnings område för anläggning af ett sjukhus;

N:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om bestämmande i penningar af arrende-afgifterna för Statens egendom; och

N:o 13, i anledning af väckt motion angående de uti löner ingå-

ende räntepersedlars förvandling i penningar efter samma grund som för ränta och tionde.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 16 och 17 dennes bordlagda Utlatande N:o 14, i anledning af väckt motion angående befrielse för så kallade hästhemman från utgörande af dagsverken till boställsinnehafvare vid Skånska dragonregementet.

Herr af Klint: Redan i den omständigheten, att vi hafva att förvänta ett fullständigt förslag till löneroglering för den indelta arméen, finner jag ett giltigt skäl att för närvarande afstyrka bifall till den ifrågavarande motionen. Härtill kommer, att jag, sedan saken var af Utskottet afgjord, erhållit den upplysning, att Kammar-kollegium redan gått i författning om utredande af detta ärende, och att man lär hafva att förvänta, att frågan snart skall underställas Kongl. Maj:ts pröfning. Under sådana förhållanden anhåller jag att Kamraren måtte afslå Utskottets hemställan.

Herr von Geijer: I olikhet med den värde talare, som nyss yttrat sig, anser jag att den innehafvare af hästhemman i Skåne nu påliggande dagsverksskyldighet bör så fort möjligen ske kan afskaffas. Derföre tror jag ock att Utskottet visligen förfarit, då Utskottet tagit denna fråga om hand, utan att, på sätt skedde vid förra riksdagen, ställa den i sammanhang med förväntad indragning till Statsverket af indelta arméens boställen och räntor. Men jag tillåter mig rörande Utskottets Betänkande anmärka, att då Utskottet, om jag fattar meningens rätt, föreslagit att hästhemmans dagsverksskyldighet måtte upphöra emot det att hemmanets innehafvare erlade endast det knappast nämnvärda räntebelopp, som nu för hvarje in natura utgjordt dagsverke afkortas, så komme, genom bifall till Utskottets förslag, nämnda hemman att beredas en ojemnförligt större förmån än som i likartadt fall blifvit medgifven de till militieboställen arbetsskyldiga så kallade hofverihemman. — Vid till militien hörande kungsgård, hvarest det för gårdsbruket erforderliga arbetet verkställles af arbetskyldiga kronoskattehemman eller s. k. hofverihemman, der utgör ock hofverihemmanets sin arbetsskyldighet in natura emot afkortning på till kungsgården utgående hemmansräntan, och är följaktligen i detta afseende fullkomligt likställt med hästhemman. Skulle nu ett hofverihemman söka och vinna befrielse från arbetet in natura enligt de derför genom 1853 års Riksdags beslut och Kongl. Brefvet den 4 September 1854 stadgade grunder, så komme detta hemman, att, i aflösning för arbetet, erlagga icke allenast den hemmansränta, som nu afkortas, utan derutöfver en mångdubbelt större årlig afgäld. Jag bebor en kungsgård, hvartill 29 $\frac{1}{2}$ så kallade hela hofverier äro anslagna; rättebeloppet som afkortas utgör, efter 11 daler silfvermynt för hvarje hofveri, icke mera än 162 R:dr 90 öre Riksmynt tillsammans, hvar emot den årliga afgäld, som derutöfver komme att erläggas i händelse

af aflösning, är beräknad till efter hvad jag vill minnas icke mindre än cirka 2,400 Riksdaler Riksmünt.

Då nu således hofverihemmanen påliggande skyldighet att utgöra arbete till kungsgård icke får aflösas emot mindre kontant belopp än som ungefärligen motsvarar arbetets nuvarande verkliga värde, men deremot, enligt Utskottets förslag, hästhemmanens dagsverksskyldighet skulle nära nog helt och hållet efterskänkas, så torde det få medgifvas, att, om Utskottets förslag vinner framgång, blifva sistnämnda hemman vida mera gynnade än de förstnämnda.

Jag hemställer därför till Kammaren huruvida det icke kunde vara skäl att återremittera frågan till Stats-Utskottet, dervid Utskottet kunde komma i tillfälle taga i öfvervägande huruvida icke i sammanhang med afskaffandet af hästhemmanens dagsverksskyldighet jemväl något borde åtgöras för befordrande af hofveri- eller dagsverksskyldighetens aflösning emot kontant årlig afgäld, vid de kungsgårdar der denna arbetsskyldighet ännu in natura utgöres. — Denna arbetsskyldighet har visserligen genom på 1700-talet utfärdade af vederbörande Kollegier fastställda kontrakter blifvit reglementerad, men är ändock i betydlig mån hvad man kallar obestämdt hofveri — ett förhatligt slag af arbetsskyldighet, som, numera afskaffadt öfverallt på sätesgårdar i enskild mans ego, således beklagligtvis kvarstår endast vid Statens domäner.

Det synes dock som ett tidsenligt ordnande af landboförhållanden först bort ifrågakomma på Kronans egendomar. Också finna vi i Danmark, att der redan på 1780-talet fästaböndernes under kronogodsen hofveri förvandlades i penningar, hvaremot lagen om hofveriets aflösning på privatgodsen icke är äldre än 1850. — Det vore lyckligt, tror jag, om de stadganden rörande hofveriernas aflösning, som Kongl. Brevet den 4 September 1854 innehåller, blefvo intagna i en publicerad allmän författning, så att arbetsbonde under kungsgård kunde med lätthet göra sig underrättad på hvad sätt och under hvilka villkor han kan vinna befrielse från arbetsskyldighetens utgörande in natura. Flera år hafva förflutit sedan arbetsbönderne vid de kungsgårdar i Skåne, der hofveriet ännu kvarstår, blefvo af Landshöfdinge-embetena på utlysta möten hörde huruvida de ville ingå kontrakt med Kronan om hofveriets aflösning i enlighet med därför genom Kongl. Brevet den 4 September 1854 stadgade grunder. Sedan dess hafva många arbetshemman fått nya åboer, som således icke blifvit underrättade om Statsmakternes beslut rörande hofveriets aflösning och som ej heller derom lära kunna skaffa sig upplysning i någon författningssamling, alldenstund, efter hvad jag tror, Kongl. Brevet den 4 September 1854 icke någonstädes finnes tryckt. — Om det nu icke anses nödigt att gällande stadgar angående om hofveriets aflösning publiceras såsom allmän författning, så torde det vara skäl att vid den tidpunkt, då utarrenderad kungsgård skall under nytt arrende på 20 års tid upplätas, Landshöfdinge-embetet låter sammankalla kungsgårdens arbetsbönder och fråga dem huruvida någon vill begagna sin rättighet att honom påliggande hofveri aflösa. Vid sådan tidpunkt afslutadt kontrakt emellan Kronan och arbetsbonde om hofveriets aflösning träder genast i verket, och kommer därför lättare till stånd

än då, såsom hittills skett, fråga om aflösningen väckes medan ännu flera år återstå innan tiden för kungsgårdens pågående arrende tilländalöper. I sednare händelsen betrakta arbetsbönderne hela saken med en viss likgiltighet, och vilja ogera underteckna ett kontrakt, som, i anseende till arrendatorns af kungsgården egande disposition öfver hofveriet under den tid han har arrendet, först vid arrendetidens kanske många år derefter inträffande slut kan med säkerhet påräknas få träda i verksamhet.

Jag ber att nu till slut få omnämna, att så länge aflösningen till indelta arméens befäl och underbefäl utgår i enlighet med de därför genom 1833 års Kongl. Bref stadgade grunder, torde innehafvare af hästhemman knappast kunna tvingas att dagsverken in natura utgöra till det militieboställe, hvilkets innehafvare genom indelningsverket fått hemmanet sig anslaget.

Det faller af sig sjelft, att Kongl. Förordningen den 7 November 1695, hvaruppå ifrågavarande dagsverkkskyldighet sig grundar, måst ordna densamma med fästadt afseende å då gällande stadganden rörande indelta aflösningssättet. Enligt dessa stadganden skall bonde å krono- eller skattehemman, som är till militieboställe anslaget, årligen till boställshafvaren erlægga hela den hemmanet åsatta räntan, och det är med afseende å detta allmänna förhållande, som nyssnämnda Kongl. Förordning bestämmer, att när hemmanet, såsom fallet är med de ifrågavarande hästhemmanen, är beläget inom 2 mil från bostället skall hemmansinnehafvaren vara pliktig årligen utgöra till bostället 6 öke- och 12 drängedagsverken emot det att han genom *afkortning* på hemmansräntan blifver af boställshafvaren för de in natura utgjorda dagsverkena godtgjord med 8 öre silfvermynt för öke- och 4 öre silfvermynt för drängedagsverke. Derna hästhemmansinnehafvare sålunda tillförsäkrade betalning för dagsverke kan numera omöjligen honom tillgodokomma i den ordning och på det sätt Kongl. Förordningen den 7 November 1695 bestämmer, eller genom *afkortning* på hemmansräntan. Ty efter 1833 års lönereglering för indelta arméen uppbäras alla indelt regemente tillslagna hemmansräntor af regementets uppbördsman och tillställas löntagarne genom lönedirektionerna; hästhemmansinnehafvare erlägger följaktligen till bemälda uppbördsman hemmansräntan *oafkortad* och kan vid sådant förhållande omöjligen blifva för dagsverken godtgjord genom *afkortning* på räntan. Visserligen har, på sätt i Stats-Utskottets Betänkande N:o 27 år 1869 omförmåles, Landshöfdinge-embetet i Christianstads län, ålagt hästhemmansåbo, som, oakadt behörigen budad, likväl under ett visst år underlåtit fullgörandet af dagsverkkskyldighet till militieboställe, att gifva boställshafvaren ersättning efter markegångspris för de försummade dagsverkena, dock med afdrag af så stort belopp, som hästhemmansåboen, i godtgörelse för samma dagsverken, haft rätt att fordra i *afkortning* på räntan. Men vid pröfning af häröfver anförda besvär har Kammar-kollegium, som synes hafva finare tänkt sig in i saken än Landshöfdinge-embetet gjort, förklarat, att enär styrkt vore, det den å åboens hästhemman belöpande hemmansräntan blifvit för året till fullo erlagd, vore han icke pliktig att jemväl dagsverken för sam-

ma år utgöra. Att hästhemmansåboen fortfarande är skyldig utgöra dagsverke till bostället emot det att boställshafvaren godtgör honom derfor genom atkortning på hemmansräntan, förnekar Kammar-kollegium ingalunda, men Kammar-kollegium aktar sig ock visserligen för att ingå i förklaring huru boställshafvaren skall kunna gifva godtgörelse genom afkortning på en ränta, som icke till honom erlägges.

Häraf allt synes framgå att såvida hästhemmansinnehafvares dagsverksskyldighet skall kunna affordras in natura, måste stadgandet i Kongl. Förordningen den 7 November 1695 rörande ränteafkortningen och bestämmelsen i 1833 års Kongl. Bref angående sättet för indelningsräntornas uppörd först bringas i harmoni med hvarandra.

Friherre Beck-Friis: På sätt den förste talaren omnämnt, lär verkligen utredning af denna fråga pågå inom Kammar-kollegium; men då man ej visste hur snart denna kunde blifva färdig, ånsåg Utskottet, att man borde redan nu ingå till Kongl. Maj:t med den föreslagna framställningen. Att Utskottet icke utsträckt förslaget äfven till hofverihemman i Skåne, har sitt enkla skäl deri, att någon motion om dessa hemman icke förefanns, utan fråga endast var om hästhemman. Då dessa ofta äro mer än två mil aflägsna från boställena, är dagsverkenas utgörande in natura nästan omöjligt, utan måste folk i grannskapet legas, och I kunnen lätt inse, mine Herrar, huru betungande denna börda derigenom skall blifva. För min del skulle jag helst se, att alla dylika onera blefve aflösta. I allmänhet kan dagsverksskyldigheten värderas till 200 R:dr per helt hofveri eller halit mantal, och likväl finnes det ställen, der man i lösen betalar endast 3 öre för hemmansdelen.

Jag anhåller om bifall till förslaget.

Grefve af Ugglas: Det förefaller mig, att denna Kammare aldrig ansett, att Representationen bör i onödan ingå till Kongl. Maj:t med underdåniga framställningar; — och i onödan är det väl att komma med framställning i ett ämne, som, om något deri skall kunna åtgöras, först måste utredas af ett visst embetsverk då detta embetsverk just vid samma tid är sysselsatt med en sådan utredning. Man har ju i närvarande stund icke den ringaste anledning att tro, att Kammar-kollegii utredning skall blifva i annan riktning än Riksdagen önskar, och när man fått denna utredning, är ju god tid att, om så erfordras, vidare röra i saken. Ett annat skäl mot förslaget förefinnes deri, att man bör vara betänksam att rubba i småsaker, då en allmän reglering väntas. Kongl. Maj:t skall svårligen kunna taga den enskilda frågan under ompröfning, då den allmänna icke ännu är afgjord; boställsregleringen kommer nemligen att medföra boställenas indragning till Kronan, och från samma stund detta inträffar, försvinner ifrågavarande onus. Då Kongl. Maj:t anbefallt Arméförvaltningen att med snaraste utarbete förslag till lönereglering för att, såsom orden lyda, "i händelse Kongl. Maj:t gillar detsamma, redan vid denna riksdag framläggas", och då, äfven om hinder skulle möta att få detsamma fullbordadt nu, förslaget väl alltid framkommer nästa riksdag, samt ett års uppskof med frågan väl ej betyder mycket, finner jag

ej skäl att biträda Utskottets framställning. Skulle något ytterligare stärka mig i denna uppfattning, så vore det ett yttrande af den min värde vän, som sagt att utlåtandet dock icke är sådant som han anser billigt och rättvist. Frågan är svår att reda, och därför är det så mycket angelägnare, att det embetsverk, som redan tagit den om hand, må få bringa den till slut. Såsom frågan nu står, yrkar jag afslag.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Om, såsom den första ärade talaren yttrat, vi hafva att vänta förslag till förändrad löneroglering för arméen, så måste man väl dock medgifva, att det är ett godt stycke väg och tid, som åtgår emellan ett sådant förslags framläggande och dess antagande; att det har åtskilliga phaser att genomlöpa innan det blir färdigt. Under hela denna tid skulle innehafvarne af de ifrågavarande hemmanen fortfarande komma att lida af en orättvisa, hvarifrån de bort blifva befriade redan genom Rikets Ständers beslut 1809, således för mer än 50 år sedan. Jag kan således icke finna något skäl till afslag i den omständigheten, att vi hafva att förvänta en framställning om löneroglering från Regeringen, ej heller deri att Kammar-kollegium för närvarande är sysselsatt med frågans utredning, hvilken icke heller torde blifva så snart fullbordad. Under tiden kvarstår den förra orättvisan. Den af Herr von Geijer föreslagna återremiss, för att detta ärende skulle behandlas i sammanhang med frågan om hofverihemmanen, torde ej tjena till något. Såvidt jag kan erinra mig, finnes ej ens någon motion om detta slag af hemman, men, äfven om så vore, blir denna ju särskildt behandlad och Herr von Geijer får då tillfälle att framställa de anmärkningar han kan anse nödiga. Jag finner sålunda in- ett skäl för återremiss, utan yrkar bifall till förslaget.

Herr von Koch: Jag är förekommen af den siste värde talaren. Jag begärde nemligen ordet, då min ärade granne bredvid mig yrkade återremiss, för att erinra honom derom att någon motion angående hofverihemmanen icke är väckt och att Stats-Utskottet således icke kan med den frågan taga befattning. Tvänne aktade ledamöter af Stats-Utskottet hafva yrkat afslag på den grund, att Riksdagen snart hade att vänta en utredning från Kammar-kollegium och en Kongl. Proposition angående löneroglering för indelta arméen. Denna löneroglering har verkligen Representationen så länge väntat på, att man torde vara ursäktad om man icke, i vidare afvaktan på densamma, längre vill uppskjuta en sak, som är billig och rättvis och som kan gå för sig den förutan. Men då jag gerna vill gå dessa Herrar till mötes, och då jag ej hört dem uppgifva något skäl i sak för ogillande af Utskottets i min tanke väl motiverade förslag, skulle jag vilja hemställa om icke det vore lämpligast att nu återremittera betänkandet, så att Stats-Utskottet under riksdagens lopp tinge se, om det verkligen kommer någon Kongl. Proposition och om då den ifrågavarande motionen må kunna till behandling företagas. Det beror således på huruvida dessa Herrar vilja afstå från yrkande om afslag och i stället begära återremiss. Eljest yrkar jag bifall.

Grefve af Ugglas: Man har invändt, och den siste talaren har betonat, att då man redan så länge väntat på en blifvande lönerereglering, man kunde få vänta ännu några år till; men, äfven om så blir förhållandet — egentligen skulle väl dröjsmålet uppkomma, icke deraf att ej något förslag kommer in, ty derpå äro vi väl temligen säkra, utan deraf att Regeringen och Representationen icke blifva ense om sättet för frågans lösning — så återstår ju alltid den speciela fråga, som nu är under utredning i Kammar-kollegium, och denna kan väl afgöras, om ock den allmänna frågan ej kan slitas så snart. Jag tager fasta på en värd talares ord: huru länge kan det ej dröja innan Kammar-kollegii förslag kommer till Kongl. Maj:t och afgöres af Regeringen — och under tiden qvarstår missförhållandet? Då frågar jag honom: "rycker han verkligen genom bifall till Utskottets förslag frågan ett ögonblick närmare sin lösning?" Innan den afgöres, måste Kongl. Maj:t alltid höra Kammar-kollegium, men detta embetsverk håller in på att utreda frågan, och förr än dess utlåtande kommer in, blir frågan ej afgjord. Således när utlåtandet kommer in, med eller utan skrifvelse från Riksdagen, blir frågan afgjord, och vi vinna intet genom en underdånig framställning till Kongl. Maj:t. Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr Thyselius anförde skriftligen:

Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Då Herr Per Nilsson icke synes hafva sig bekant, och till Stats-Utskottets kännedom icke heller lärer hafva kommit, att det ämne, som det nu föredragna utlåtandet behandlar, eller ifrågasatt befrielse för de så kallade hästhemmanen från utgörande af dagsverken till åtskilliga militieboställen i Skåne, redan är föremål för vederbörlig handläggning, torde det vara mig tillåtet att i afseende derpå lemna följande upplysningar.

Uti underdånig skrifvelse den 12 Maj 1860 hade Rikets Ständer väckt fråga om förändring i sättet för uppbörderna af de indelade räntor, hvilka äro åt militie-tjenstemän anslagna, och på samma gång, den 12 Januari 1863, som Krigs- och Kammar-kollegierna i detta ämne afgåfvo infordradt underdånigt utlåtande, anförde de i särskild skrifvelse till Kongl. Maj:t, att den dagsverksskyldighet, som genom det af motionären nu åberopade reglementet af den 7 November 1695 blifvit hästhemmanen ock, enligt Kongl. Brefven den 18 Juni 1779, den 19 April 1781 och den 15 Juli 1795, vissa fördelshemman ålagd, vållat en mängd rättegångar, dels med anledning deraf att den afkortning å hemmansräntan, som blifvit beviljad med 8 öre silfvermynt, eller 12 öre riksmünt för hvarje ökedagsverke, och med 4 öre silfvermynt, eller 6 öre riksmünt för hvarje drängdagsverke, ansåges af de skattskyldige allt för ringa, och dels därför, att några vid indelningstiden till kavalleriet anslagna boställen sedermera blifvit antingen indragna eller till Skånska infanteri-regementen öfverflyttade, såsom följd hvaraf de skattskyldige förmenat arbetsskyldigheten hafva upphört, hvarförotom tvister jemväl uppstått i fråga huruvida dagsverken varit till utgörande in natura rätteligen uppsagda eller icke. Efter meddelad uppgift om 1862 års markegångsvärden i de Skånska

länen å såväl öke- som drängedagsverken, hvaraf ytterligare ådagalades att den år 1695 bestämda ersättningen, ehuru vid samma tid motsvarande dagsverkenas värde, dock numera på intet sätt utgjorde en ens någorlunda nöjaktig godtgörelse derfor, yttrade Kollegierna vidare, att denna dagsverksskyldighet, som icke funnes annorstädes i riket och vore af en helt annan art än den, som åtskilliga hemman haft att till kungsgårdar och andra kronolägenheter utgöra och om hvars förvandling Kongl. Brevet den 8 September 1854 handlade, vore af en högst betungande beskaffenhet och syntes kunna och böra afskaffas, hvilket, enligt Kollegiernas förmenande, skedde både enklast och lämpligast på det sätt, att boställshafvaren, i stället för de bostället tillkommande dagsverken, tillerkändes ersättning, att årligen från Statsverket utgå efter medium af de tio sistförflutna årens markegångspris, enligt litt. A. i taxan, dock efter afdrag af det i 1695 års reglemente bestämda dagsverkspris. Med anledning af Kollegiernas hemställan att åtgärder för tillvägbringandet af en reglering i denna syftning måtte varda i nåder föreskrifven, blef jemväl till Konungens Befallningshafvande i Malmöhus och Christianstads län befällning åflåten att till Kongl. Maj:t inkomma med fullständig uppgift på dylika arbetsskyldiga hemman, äfvensom å antalet af dem åliggande öke- och drängedagsverken till hvarje särskildt boställe, jemte beräkning af dagsverkenas värde efter tioårigt medelmarkegångspris. När sedermera dessa uppgifter till Kongl. Maj:t inkommit, befunnos de erfordra en närmare granskning och utredning, i hvilket ändamål de öfverlemnades till förbemälda tvänne Kollegier, hvilka jemväl fingo mottaga nådig befällning att, med ledning af dessa uppgifter och efter inhemtande af möjligen erforderliga vidare upplysningar i ämnet, nogare bestämma de i deras underdåniga skrifvelse den 12 Januari 1863 öfvermälda dagsverksskyldiga hemman, på det att Kongl. Maj:t måtte komma i kännedom om beloppet af det statsanslag, som erfordrades för afskaffande af den ifrågavarande dagsverksskyldigheten. — Vid den granskning, som till åttlydnad häraf blef i Kollegierna företagen, befanns att den uppgift, som ifrån det ena af de bägge länen lemnats, var i flera och väsendtliga delar ofullständig, hvarföre det blef af nöden att förordna om komplettering deraf, hvilket hade till följd att en alldeles ny förteckning ifrån samma län insändes. Äfven denna har måst underkastas granskning först inom Kongl. Armé-förvaltningen, som jemte åtskilliga af dess aflöningskontor framställda anmärkningar, den 28 Oktober nästlidna år lemnat ifrån sig handlingarne, som nu äro här tillgängliga för de Kammarens ledamöter, hvilka möjligen kunde önska att deraf sjelfva förvissa sig om hvad jag nu meddelat, och derefter i Kammar-kollegium, hvars andra provins-kontor fått detta vidlyftiga arbete sig anvisadt.

Då den fråga Herr Per Nilssons motion afser sålunda redan blifvit uppmärksammat, och på befällning af Kongl. Maj:t nu är under behandling af Armé-förvaltningen och Kammar-kollegium, och detta mera fullständigt och uti större omfattning, än, att döma af ordalagen i motionen och Stats-Utskottets rubricerande deraf, Herr Per Nilsson sjelf synes hafva åsyftat, hemställer jag vördsamt, att Kam-

maren, med afslag å Utskottets utlåtande, måtte lemna Herr Per Nilssons motion utan vidare afseende.

Grefve Mörner, Carl Göran: Att den lagsverksskyldighet, hvarom fråga nu är kan behöfva ändras eller afskaffas, detta vill jag ej motsäga; men att ändringen skall ske i den riktning, de af den föregående talaren upplästa förslag från Kollegierna utvisa, detta vill jag genast tillkännagifva att jag ej med min röst kan biträda. Det blir ett nytt sätt att inrätta ett särskildt förslagsanslag. Vi hafva tillräcklig erfarenhet, hvartill sådant leder, af en dylik åtgärd, vidtagen i afseende å en kalkugn på Gotland. Denna dyrbara kalkugn betalar i årlig skatt till Kronan några hundra daler, men för att ersätta den för dess rätt till ved, betalar Staten 3 å 4,000 rdr. Att organisera på sådant sätt bör man så godt först som sist afråda ifrån. Det är väl vida bättre att beräkna den fördel boställena hafva genom ifrågavarande dagsverken och gifva dem ett kontant anslag, än att utanordna en årlig ersättning, varierande efter dagsverkenas pris, hvarigenom trassel utan all ända och otaliga liqvider skulle uppstå. — Jag har till en början varit tveksam hvad beslut jag i ifrågavarande ämne borde fatta. Men just af dessa Kollegiernas förslag föränlåtes jag att biträda Utskottets hemställan.

Herr Montgomery-Cederhjelms: Vore här någon ny fråga, som kunda föranleda en ersättning, hvarom man aldrig förut hört talas, skulle Grefve Mörners åsigt hafva något skäl för sig, men här är ju blott fråga om att bringa till verkställighet ett äldre beslut, af hvilket vissa hemman, ännu icke kommit i åtnjutande. Med afseende å den af Herr Thyselius lemnade utredning vill jag blott påpeka, att deraf framgår, det Rikets Ständer redan år 1860 ingingo till Kongl. Maj:t med framställning i frågan, att Kollegierna snart derefter togo den om hand, och att den emellertid ännu icke är afgjord. Man kan tänka om denna slags skyndsamhet hvad man vill, men nog synes man berättigad att säga "vestigia terrent."

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande, dels återremiss deraf, och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utlåtandet och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 17 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 9, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfångelse;

N:o 10, i anledning af väckta motioner om ändring i lagens stadganden rörande skyldighet att bygga kyrka, prestgård och tiondelada; samt

N:o 11, i anledning af väckt förslag rörande ändring i Kongl. förordningen om egors fredande mot skada af annans husdjur och stängsels skyldighet den 21 December 1857.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens tillfälliga Utskotts utlåtande, N:o 1, i anledning af en utaf Friherre von Essen väckt motion, N:o 21, angående delning af Stockholms län.

Anmäldes och bordlades: Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 2, i anledning af väckt motion om ändring i § 10 Momentet 2 i Kongl. förordningen den 20 Juli 1861, angående Mantals- och Skattskrifningars förrättande; och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 12, i anledning af väckt förslag rörande organisationen af domstolsväsendet.

Justerades ett protokolls-utdrag rörande de i dag förrättade valen.

Kammaren åtskiljdes kl. 12 middagen.

In fidem
O. Brakel.